

գտար՝ Լուսինան՝ Սէն—Տընիի
գաւառարանին մէջ կը հանգչի :

Հայաստանի համար կուգեմ խո-
սիլ, որ ինչպէս հեռագրած եմ՝ ձեզ
արդէն, իւր կողմէ պատուիրակ զըր-
կած է Տէրութեանց խորհրդին քով՝
նախորդ Պատրիարք Մկրտիչ Խրիմ-
եան արքեպիսկոպոսը, Խորէն Նար-
Պէյ արքեպիսկոպոսը, Պ. Փափագ-
եան՝ աշխարհական պատուիրակ, և
Պ. Մինաս Չէրազ՝ քարտուղար պատ-
ւիրակներէն :

Արեւելից ժողովուրդներէն ոչ մին
Հայոց չափ արժանի չէ՝ ոչ միայն Գաղ-
ղիոյ՝ այլ և համայն արեւմտեան աղ-
բաց ամենաշնորհ համակրութեան
և բարոյական ձեռնառութեան :
Վայրենի և կէս բարբարոս ցեղերէ,
Քիւրդերէ, Թիւրքմէններէ, Լազե-
րէ և Չէրքէզներէ շրջապատեալ,
Հայաստան կրցած է քաղաքակր-
թութեան գանձն այնքան դարերէ
ի վեր անվիթար պահել :

Իւր կրօնքը, բարքն և լեզուն, խա-
չակրութեանց բեկորներուն պէս Ասի-
ական բարբարոսութեան աւերիչ կո-
հակներուն երեսն երկուով անկորուստ
մնացած են : Խօսչին և գաղղիական
գաղափարաց պաշտպանութեան ներ-
քե, այդ ժողովուրդն, որ ինչպէս
իւր տարաբաղդութեամբ ինչպէս
և անցնելոյն աւանդութեան նկատ-
մամբ ունեցած անդրդուելի հաւա-
տարմութեամբ սրտագրու է, ստու-
գիւ արժանի է, որ Եւրոպա՝ պահ մը
մոռնալով իւր նախանձութիւններն
ու ներքին վէճերը, լաւագոյն ապա-
գայ մը հայթայթէ ագոր :

Վարժարաններ ունի, ուր Գաղ-
ղիներէն լեզուի ուսումն Հայերէնի և
Թուրքերէնի չափ պարտաւորիչ է :
Գրագէտներ ունի, որք Քօրնէյէն
ու Բասինէն սկսեալ մինչև Վիլիսթոր
Հիւկօ, գաղղիական լեզուին բոլոր
ընտիր մասեանագրութիւններն Հա-
յերէնի կը թարգմանեն : մասնա-
գրաններն ունի, ուր պատմութեան,
արուեստից և ուսումնական գիւտաց
վերաբերեալ եւրոպական ամեն առե-
տակ հրատարակութիւնք կը գտնուին :

Միով բանիւ, այս ազգը բարբա-
րոսութեան անապատին մէջ՝ բառին
բովանդակ նշանակութեամբ՝ մաս-
ւորական Ուլախ մ'է : Եւրոպական
գաղթականութիւն մը՝ որ զինքն այ-
լափոխելու կամ իւր փառաւոր ան-
ցելոյն անհաւատարիմ՝ ընելու համար
եղած ամեն փորձերուն կարող եղած
է գիմագրել :

Եւ գիտեցէք թէ Հայոց ազգն՝
օրինակի համար Գաղտնաբերուող
մը չէ՝ Հայաստան չորս միլիոնի չափ
բնակիչ ունի, որոյ Վիլիսթոր արդէն
Ռուսիոյ մէջ են, մնացեալն ալ Խոր-
քաց իշխանութեան ներքե մնացած
են : Հայ ժողովուրդեան այդ երկու
մասանց մէջ այս տարբերութիւնը
կայ, որ Ռուսահայք իրենց բաղձա-
ցածուն չափ նիւթական բարեկե-
ցութիւն կը վայելն, բայց բարոյա-
պէս հարստահարեալ են և Ռուսա-
կան գաղափարներն ընդունելու հար-
կադրեալ, ապա թէ ոչ՝ կը հայրա-
նան : —մինչդեռ Թուրքիոյ Հայերն
իմացական և բարոյական ամեն ա-
ղաթութիւն կը վայելն, իսկ նիւ-
թական մասին վերջին ծայր թշուառ
են, և ամեն անասկ կեցեքմանց
մարտնամ են անպաշտպան :

Գաղղիոյ կայսրութեան ժամանակ
պահ մը կ'արժեանցաւ թէ այս վիճա-
կը կերպարանափոխ պիտի ըլլար :
Նաբօլէան Գ. կայսրն, անցնելոյն ա-
ւանդութեանցը վերադառնալով,
Հայաստանի վրայ հոգ տանել սկսած
և ի նպատակ անոր առաջարկները
ըրած էր Դրանս Դիմադաբար, Ռեյվի-

տէ Տէօ Մօնտ հանդիսին մէջ Նաբ-
ոլէան իշխանին վերջնաւ նշանակած
և նոյն իսկ իւր կորստանքը պատ-
ճառ եղած ազգեցեցութեանց ներքե
ինչափով, միմիայն կաթողիկէ Հայոց
կը նուիրէր իւր հոգածութիւնը :

Արդ, պէտք է գիտնալ որ կա-
թողիկէ Հայերն ընդամենն հազիւ 60
հազարի չափ են : Ուրեմն դժուարին
էր միմիայն անոնց համար ինչ ինչ
արտօնութիւններ ձեռք բերել, որք
միւս քրիստոնէից ալ չչնորհուէին :
Տարաբաղդ չկար որ այս մտքը կատար-
ւած ամեն բարենորոգմանք՝ գոր-
ծադրութեան մէջ անպատճառ ա-
պարդիւն պիտի ելնէին, և Բ. Գա-
ւառն ալ իւր սովորական նորմա-
տութեամբ՝ այս վիճակէն օգուտ քա-
ղելով՝ բերանացի խոստումներ ըրաւ,
զորս գործադրելն երբեք մտքէն
չանցուց :

Այսօր Հայք կը յուսան թէ հա-
րապետական Գաղղիա, կայսրու-
թեան վրայ արդար ազդեցութիւն
ներէն գերծ, հոգածութիւն պիտի
ունենայ առհասարակ ամեն քրիս-
տոնէից վրայ՝ առանց խտրութեան
կրօնի կամ կարծեաց, և անոնց թըշ-
ուառ վիճակը բարւոյեցելու պիտի աշ-
խատի անկեղծաբար : Իրենց պատ-
ուիրակներն արդէն բարձրաձայն կը
յայտարարեն թէ՝ Պ. Վաթիկիսթօնի
և Տէր Սէն Վալէի կամին կողմէն
իրենց գտած համակրական ընդու-
նելութիւնէն վերջին աստիճան դոհե-
ղած են : Գաղղիոյ այս երկու պատ-
ւիրակներն, որք Արեւելքն իրենց անձ
նական փորձառութեամբ ճանչելու
անհուն առաւելութիւնն ունին, ա-
մենէն աւելի ընդարձակ և վեհանձն
կերպիւ կը հասկնան Գաղղիական
ազգին անհասկէր և քաղաքակր-
թիւ գերը, և խիստ լաւ կը յիշեն
թէ Հայաստան ալ յատուկ իրաւունք-
ներ ունի Գաղղիոյ պաշտպանութիւ-
նը վայելելու :

Անգղիոյ մէջ, ուր ամիսներով կե-
ցան Հայոց պատուիրակներն, ընդ-
հակառակն անորոշեց իրենց անհե-
շէ մը զատ ուրիշ բան չեն տեսն :
Ուստի մեկնելն են առաւել ևս հա-
մադրած թէ Գաղղիոյն զատ ուրի-
շի պաշտպանութեան վրայ յոյս չու-
նէին դնելիք : Յուսանք որ այդ
պաշտպանութիւնը բաւական կըլլայ
Տէրութեանց խորհրդէն ստանալու
Հայոց խնդրած բարեօրոգիւններն, ու-
րոյ աւելի իրաւունք ունին մանա-
ւանդ այս պատճառաւ որ խիստ չա-
փաւոր կերպիւ կը ներկայացնեն ի-
րենց խնդրած բարեօրոգիւնները :

Հայերը բնաւ չեն պահանջեր Թուր-
քիայէն բաժնուիլ, ոչ ալ զատ պե-
տութիւն մը կ'աղմուկ : այլ՝ ընդհա-
կառակն՝ խաղաղ ներդրումու-
թեամբ իրենց թողած բարոյա-
կան ազատութիւններէն՝ գոհ ըլլա-
լով, ինչ որ են՝ այնպէս մնալու կը
փափաքեն : Բայց կը խնդրեն որ
պաշտպանութիւնն այն խիստ փակ
ընտանացութեանց դէմ, որոյ այս-
չափ երկար առնէն ի վեր զոհ կըլ-
լան :

Իրաւամբ կըսեն թէ՝ Հայաստան
այնպէս կրած է Թուրքական լուծն,
որոյ վրայ Եւրոպա չ'ընար և է գա-
ղափար մ'ունենալ : Եւրոպիոյ ա-
շտարկութիւնը Պաղարաց վրայ մի-
այն դարձաւ, որք աւելի մօտ և ա-
ւելի աչքի առջեւ էին, և որոյ առ-
աւանդը բնականաբար աւելի ար-
ձագանդ կ'ընար գտնել մօտակայ
երկրներու մէջ : Բայց Պաղարեն-
քն Հայոց կրածը չ'ընկերին : Պաղ-
արեն Եւրոպիոյ աչքին առջեւ է :
այն տեղի Թուրք պաշտօնատարներ-
ըն Եւրոպացի հիւպատոսաց անմի-
ջական հսկողութեան ներքե կը

դառնան, որք (հիւպատոսք) Բ. Դը-
րան առակի կարգ անցած գանդա-
ղութեան հակառակ, մերթ ընդ-
մերթ այդ ժողովուրդոց կրած տառա-
պանքը մեղմացնելու միջոցներ կըր-
նային ձեռք բերել :

Իսկ Փոքր-Ասիոյ հեռաւոր դա-
ւառներն որ և իցէ հակադրութեան
գերծ ըլլալով, Թուրք պաշտօնատարք
ուղածներն համարձակ կ'ընեն : Ասկից
ալ կը հետեւի ոչ ժողովուրդը միշտ
կրկնապատիկ և երբեմն ալ եռապա-
տիկ աւելք կը վճարէ : Իսկ տէրու-
թեան հարկահաւաքներուն վճարա-
ծը՝ միւս վճարած տուրքերուն փոքր
մէկ մասն է :

Թուրքիոյ կառավարութեան կող-
մէ կանոնաւորապէս հաւաքուած
ուղղակի կամ անուղղակի տուրքերն
արդարեւ չափազանց չեն : Բայց մէկ
կողմանէ կ'Պօլսէն զրկուած կա-
ռավարներն ընդհանրապէս հարբա-
տանալու գիտաւորութեամբ կեր-
թան հոն, ուստի կանոնաւորապէս
որոշեալ տուրք վճարել պէտք կըլլայ
անոնց : Միւս կողմէն ալ վշտայ գա-
ւառ ինչ ինչ մասերուն մէջ տե-
ղեր կան՝ ուր Բիւրդեր կը բնակին,
որք նոյնպէս քրիստոնէայ ժողովուրդ-
ներէն տուրք մը կ'ստանան : Թուրք
իշխանութիւնը չ'ընտէ պաշտպանել
իւր հպատակներն անոնց յափշտա-
կութիւններէն, և կամ փոյթ չ'ընեն :
Այսպէս երկիրն ամեն կողմանէ ճըմ-
լուելով ու քամուկով, բառին նիւ-
թական նշանակութեամբ բոլորովն
սպառած է :

Այսպիսի վիճակ մ'անկարելի է
որ այլ ևս շարունակէ : Հայերը կը
խնդրեն որ Եւրոպա նկատողութեան
առնու իրենց շահերն և վերջնական
կերպիւ իրենց վիճակը կարգադրէ :

Ինչպէս արդէն ըսի, ասոնք կու-
ղեն Թուրքիոյ հպատակ մնալ որ ան-
հոգութեամբ կամ ներդրումու-
թեամբ գոնէ բարոյական ազատու-
թիւն թողած է իրենց : Բայց Հայերը
կը փափաքեն քրիստոնէայ կառավա-
րիչ մ'ունենալ հնար եղածին չափ
անփոփոխելի, որ Բ. Դրան կողմէ
անուանի, բայց քնտրութիւնն Եւրո-
պական տէրութեանց ալ հաւանու-
թիւնն ստանայ : Այս կառավարիչը
կամ կարին նախ, որ Հայաստա-
նի այժմու մայրաքաղաքն է, կամ
ուրիշ քաղաք մը, որ ցոյց տրուի ի-
րենն Ոստիկանութեան վերաւերջու-
թիւնը կառավարչին ձեռքն ըլլայ՝
երկրին բարեկարգութիւնը պահպա-
նելու համար, և միանգամայն հակա-
լու որպէս զի արդէ մէկ մասն երկ-
րին մէջ մնայ, թէ՛ կը թափեան զար-
դացման և թէ՛ ճանաչանալու շինու-
թեանց դարձած երկու համար :

Մինչև ցարք, արդարեւ, իրենց
վրայ դրուած տուրք տարապայման
ժանրութեան հակառակ, Հայերն ի-
րենք պէտք էր իրենց ծախիւք ճան-
բաներ, պողոտայներ և հարկըրակ-
ցութեան որ և է միջոցներ շինելին :
վասն զի կեղղական կառավարու-
թիւնն իրենց համար այս տեսակ
բան մը բնաւ չ'էր ընել, և ոչ իսկ
վարժարանաց համար :

Հայերն իրենց վաճառականու-
թիւնը զարգացնելու և պէտք ե-
ղածին չափ ընդարձակելու համար՝
կը խնդրեն որ կարելի ըլլայ իրենց
Սե. ծովու վրայ՝ Պաթմոս և Տրա-
պիզոնի մէջ տեղը՝ Բիզէն նաւահան
գիտար դարձածը :

Ասոնք այնպիսի բարեկեցիկ են,
յորոյ ամեն գաւառներէն եղող-
ները պիտի կրնան հաւատարապէս
օգուտ քաղել : Ասկից դատ, ոչ մի-
այն Հայաստանի քրիստոնէայ ժո-
ղովուրդն իսկա՛մ ժողովուրդէն 800 հա-

զար հոգւոյ չափ աւելի է, այլ քա-
ղաքակրթութեան մէջ ունեցած յա-
ռաշխմութեան աստիճանը զինքն
անգիլի ծայր ներդրումաւ կ'ընէ : Ա-
րեւելից մէջ ամենէն աւելի տարած-
ուած դաւանութիւնն ալ՝ անթիւսելի
կերպիւ՝ Հայկական դաւանութիւնն
է, որուն կրօնաբերին նաեւ եղիպ-
տոսի խաղիներն, Հայկէններն և
Ասորոց մէկ մասը : Ուստի և շատ
բնական կերպիւ որ այդ դաւառին
վարչութիւնն այսուհետեւ իրենց յանձ-
նուի :

Վերջապէս Հայոց խնդրածն՝ ինչ-
պէս կը տեսնուի՝ որչափ ձեւին մէջ
չափաւոր, այնչափ ալ իրաւանց և ըս-
կըզրան կողմէ հիմնաւոր և իրաւա-
ցի է : Հայերը գիտեն և կը հասկը-
նան զայս : Եթէ Եւրոպա բան մը չը-
նէ իրենց համար, իրենք ալ կամայ
սկսեալ Ռուսիոյ հետ միացում խնդ-
րելու պիտի ստիպուին :

Բայց անկրկնաւ ըլլանք, իրենց
խնդրուածքը լաւ ընդունելութիւն
պիտի գտնէ հոն :

Համար ինչ կը դրէր որ մը Գեր-
թերէնի, Վերի երեսն բոլոր ժողովըր-
դաց մէջ Հայերն իրենց կրթու-
թեամբը, մտաւորական մշակու-
թեամբն և զիրենք նշանաւոր հանդի-
սացնող բոլոր բարեմասնութեամբք
բաւ յոյսեր խոստացող աղբ մ'են :

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պէրլին 6 յուլիս .
Տէրութեանց խորհուրդն երէկուան
նստին մէջ Յունաստանի խնդիրը լուծեց :
Գաղղիա ջերմութեամբ պաշտպանեց Յու-
նաստանի պահանջները :

Թուրքիա՝ Այսթի Գիւնուսի դաշնադրու-
թեամբ կապուած ըլլալով, յունացեալ
դաւառաց ինքնօրինութիւնը ճանչեց :
Այս ինքնօրինութիւնն Եւրոպիոյ հսկողու-
թեամբ պիտի ապահովուի : Ասկէ դատ՝ ա-
մեն տէրութիւնը Եւրոպիոյ շահուն հա-
մար պիտի ելնի թէ՛ յիշեալ դաւառաց կա-
րեւոր մասերն Յունաստանի պէտք է տըր-
ւին, որ այս առթիւ հողային ընդարձա-
կութիւն մը պիտի ձեռք բերէ մինչև Քա-
լամատ և Վալիսիոյ դիմը :

Պէրլին 6 յուլիս .
Տէրութեանց խորհուրդն այսօր Ասի-
ական Թուրքիոյ վերաբերեալ խնդրոց
վրայ վիճաբանեցաւ :

Ռուսիա հրաժարեցաւ Պայագիտէն և
Երասխայ հովան այն մասն՝ որ Կարնոյ
ճանրուն վրայ կերկնայ դէպի Կասպից
ծով :

Տէրութեանց խորհուրդը Կարնի և Ար-
տահանայ Ռուսիոյ ձեռքը մնալ ընդունեց :

Լորտ Պիքսօնֆիլտ Պաթմոսի նաւա-
հանգստի պաշտպանութեան նկատմամբ տըր-
ւելիք երաշխաւորութեանց վրայ խօսե-
ցաւ, տեղւոյն բնակչաց և Ռուսաց միջև
կուռց տառջն տեսլու նպատակաւ : Տէ-
րութեանց խորհուրդն որոշում չըրաւ :
Բայց հաւանական է որ Պաթմոսի Ռու-
սիոյ պիտի ապա՝ ազատ նաւահանգիստ
հրատարակելով, որուն Ռուսիա հաւանու-
թիւնն տուած է :

Տէրութեանց խորհուրդն երկուշաբթի
օրը Պարսկաստանի պատուիրակները պի-
տի լսէ :

Սերմիոյ սահմաններուն նկատմամբ ալ
տակարին համաձայնութիւն հաստա-
ուած չէ :

Գարով նեղուցներու խնդրոյն, հաւա-
նական է որ առջի վիճակը պահուի :

Փարիզ 8 յուլիս

Երեսփոխանաց ժողովոյ 22 պահա-
անդամաց տեղ նոր բնութեանց կատար-
ւելով, 16 հանրապետականք և 3 պահ-
պանողականք ընտրուեցան : մնացեալ ե-
րեք ընտրութիւնը համաձայնականի մը
նացին :

Պէրլին 8 յուլիս .

Տէրութեանց խորհուրդն իւր այս ա-
ւուր նստին մէջ Պոթուր քաղաքը Պարս-
կաստանի տուաւ, և Սերմիոյ, Ռուսիա-
րիոյ և Ռուսիոյ սահմաններուն վիճելի
կէտերը կարգադրեց : Հետեւաբար Սեր-
միա Բիւրթին տուացաւ : Բայց Վրանիա
Թուրքիոյ կը մնայ : Սօֆիայի քաղաքը Պու-
ղարիոյ արուեցաւ, բայց Տրապիսոսի
դուռն և Նիսթիմանի կիճը Թուրքիոյ պի-
տի վերադառնան :

Տէրութեանց խորհուրդը Պաթմոսի
խնդրոյն վրայ վիճաբանութեան շարու-
նակութիւնը վաղուան թողուց :

Պէրլին 9 յուլիս .
Տէրութեանց խորհուրդն Յունաստանի
սահմանակից քառասուն նկատմամբ որո-
շում մը չընթացաւ . այլ այս խնդրոյն որո-
շումը թուրքիոյ և Յունաստանի իրաւա-
խախտութեան յանձնեց՝ սահմանադրի ուղ-
ղութիւն մը ընելու պայմանաւ :

Պաթուկի վրայ վիճարանութիւնը շատ
ջերմ եղաւ : Լազերն Անգղիոյ պաշտպա-
նութիւնը կը խնդրեն և իրենց անկախու-
թեան համար պատերազմելու պատրաստ
ըլլալին կը յայտնեն :

Միտհաթ փաշան մեր քաղաքն եկաւ :

Այս ամսուս 29 հոգի 22 հոգի անհետ

Պէրլին 9 յուլիս , առաւօտ .
Երէկ իրիկուն թուրքիոյ դեսպանը
մեծ ճաշ մը տուաւ . որուն ներկայ էր
պատերազմական դործոց նախարարն և
քանի մ'ալ զինանալէտը :

Պէրլին 9 յուլիս , իրիկուն .
Տէրութեանց խորհուրդն այսօր Պա-
թուկի խնդրոյն դրողեցաւ , բայց դեռ
վերջնական կերպիւ չորոշեց Պաթուկի
հարաւային և արեւմտեան սահմանադը-
լութիւնը : Ուստաց թուրքիայէն մեկնելու
խնդրոյն վրայ խօսք չեղաւ : Նմանապէս
Անկիւթ-թուրքական պայմանագրութեան
վրայ ալ խօսք չեղաւ . այս առումը նախին
մէջ :

Ինտորա 10 յուլիս

Օսմ. Բոսն.	46 4/4
Փոթ.	1865 24 1/2
»	1869 20 1/2
»	1871 53
»	1872 30
»	1873 18 3/4
»	1874 72 3/8
Անգլ. Բոսն.	96 1/4

Փարիզ 10 յուլիս .

Օսմ. Բոսն. 46,17 1/2

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ .

Վճռութեկ տոնին նախորդ նա-
խագահ իր ֆան փաշան Առաքաց
ժողովին տեղում անուանեցաւ .

Լէպիպ Էֆենտին վճռալին լա-
տենին եղեւնադատ բաժնին նա-
խագահ անուանեցաւ :

Զրոյց կը պարտի թէ Անգղիա
կիւրորտի կողմն ծախու առեր է :

Նմանապէս զրոյց կայ թէ կիւրիսի
կողմն ալ Գաղղիոյ պաշտպանութեան
ներքեւ դուրսեր է :

Մասնաւոր հեռագրեր լուր կու-
տան թէ Տէրութեանց խորհուրդը
Բէօսթէնէն ալ իստ նաւահանգիստ
ընել որոշեր է :

Հային գինը նորէն 10 փարա
բարձրանալով՝ առաջին տեսակն հո-
խած 6 զրոյի և երկրորդն 5 3/4 փա-
ճաւի սկսաւ :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԷՍԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

28 յուլիս չորեքշաբթի իրիկուն 17.10

(Թուանայ տօն ըլլալով այսօր Պորսան գոյ է) :

ԸՆԹԱՑԳ ԱՐԺԵԹՊՈՑ

Կ. Պոլիս 28 Գունիս

Ստիթէ Ենէրայի բամ.	Անգլ. իր.	4. 5
» փոխանակութեան	»	3. 6
Կ. Պոլիս Պոլիսային	»	5.20
Քրէտի Ենէրայի	»	3.35
Քրէտի Օսթրո-Պոլիս	»	...
Փոթ.	1863	Ֆր. 92
»	1865	» 92
»	1869	» 86
»	1872	» 28
»	1873	» 86

Թրաքիա Կ. Պոլիս 1 35

ԸՆԹԱՑԳ ԻՐԱՄՈՑ

28 Գունիս

Անգլ. իր.	գր.	109 5
Նարոյն ոսկի	»	87 12
Ենէրայի իր.	»	89 20
Գըրմից	»	51

Հինգ ֆրանք	»	—
Հինգ իր.	»	120 20
Պրիմ	»	176

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԵՄԵՆԻՏԻՍ

Ա.Զ.Վ.ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ԽՈՐՀԱՐԾ

Մայր եկեղեցւոյ թաղային սըն-
տակին եւրամից միամիտ չափա-
ցոյցը՝ որ 1877 յունվար 1 էն սկսե-
լով՝ կը յանգի զիկով զեկտեմբեր
31 , և

Կէտիկ փաշայի եկեղեցւոյ թա-
ղային անտուկին եւրամից 13 ամիս
հաշուեցոյցը՝ որ 1877 ապրիլ 1 էն
սկսելով կը յանգի մինչև 1878 ապ-
րիլ 30 ,
բոտ օրինի Տնտես . խորհրդոյ ներ-
կայացուած և անոնց յար և նման
մէկ օրինակը թաղ . խորհրդոյ յու-
ղարկուելով՝ հրահանգ տրուած է որ
եկեղեցւոյ բակը կ'սկսեն 'ի տես թա-
ղեցւոյ :

Հետեւապէս Տնտես . խորհուրդն
այսու պաշտօնական ծանուցմամբ
հրահանգ կը կարգուի պատուարժան
թաղեցւոյ , որ ունի հաշուեցոյցնե-
րուն վրայ՝ որ և է բողոք կամ՝ դի-
տողութիւն եթէ ունին , թուականէս
քսանն մէկ օր պայմանաժամաւ դրա-
ւոր կերպով ներկայացնեն Տնտես .
խորհրդոյ :

Սոյն պայմանաժամը լրանալէ ե-
տեւ որ և է բողոք կամ՝ դիտողու-
թիւն անյոյնի պիտի մնայ :

26 յունիս 1878 (Կէն)
'ի Պարիսարքարանի Հայոց
Կ. Պոլիս

ԱՐԺ. Հ. Մ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ ՎԱՐՁԱՊԵՏԻՆ
ԽՈՍՈՒՄ ԴԱՄԱՐԱՆԱԿԱՆԸ
(Ծ-Բ. և ՎԵՂ ԴԵՆ ԲԷՆ 2143)

Զեզմէ շատերը հարկաւ ունին իր
զան այն պարզ , բայց ազդու բանալի-
սութեանց , որովք երբեմն երբեմն զու-
րոյակաւ սրահներու և բարեկամաց ա-
կումներու , ինչպէս նաեւ զիւրիս բանա-
լիքաց Լուարին մէջ կը մեկնարանէր Հա-
յաստանու այս կամ այն կողմին զիրքը
և բերքը և վիճակը , եղածը և աւրուա-
ծը և կորստածը . ինչ չափ տեղեկու-
թիւններ , ինչչափ զիտնական հարստու-
թիւններ . այսու հանդերձ , այն ամե-
նայն որով երկու կամ երեք ժամուան
ունին զուրկութիւնը կ'ուր կամ երեք վայր-
կենի պէս կանցնէր՝ կամ թիւ մի 'ի զուրկ-
էին միայն , առանց դրաւոր յիշատակաց
ձեռնադրութեան , սակ միտքին մէջ սե-
ւեւեւալ կէտերը եղած էր . ինչ պիտի
ըլլային իւր սկզբնազիր յիշատակարան-
ները . իւր զիտնութեան կատարեալ պատ-
մութիւնը : Բայց ո՞ր բանի մէջ զգուշ-
գութիւնը չհաղածեր 'ի միտոյ Հայոցն ու
զուրկութիւնը :

Գիտնականաց ունեց բռնած ճանրին
բարձրովն օտար , մեր Միտիւնը շէր պա-
հեր իւր գիտութիւնը իւր անձին , ոչ ալ
զայն անձնական շահուց դործի մը կընէր ,
հապա անձանձիր կաշխատէր , և խնդիրը
կանխելով ձեռքէն եկածը կը կատարէր .
ոչ ալ իւր գտնուած զրկի վրայ պան-
ծանալով կանալիքը աւելի ստորին կար-
ծուած դրաղանքները , միայն թէ ազդա-
լին յաւաքալիմութեան օգտակար սեպ-
ւէին : Անոր համար էր որ նախակրթա-
կան վարժարանաց մէջ ալ դաստուռի և
վարժապետի պաշտօն կը վարէր . առանձ-
նաւորի կամ ընդհանրութեան՝ որ իւր ձե-
ւընաւորութիւնը կը խնդրէր , շէր զըլա-
նար զայն ամենեւին . և աչքովիս տե-
սանք որ այսքանոյ արժանեաց աչք անձ
մը ազգային Մատենադարանին մէջ գրոց
կարգադրութեան և աղիւսակը յօրինե-
լու կը ծախէր իւր անդին ժամերը :

Զիպայ ազգային հաստատութիւն կամ
ընկերութիւն մը , որուն Միտիւնը կամ
անգամ կամ գործակից կամ գործադիր
ըլլար : Քանի՞ ընկերութիւնք կան ազգին

մէջ , Համապատասխան , Ազգային Մատեն-
ադարանին , Արարատեան , Արեւի-
կեան , Բանասիրաց , Կարօտեաց Օժան-
գակը , և որ այն ևս , ամենն ալ կը վկա-
յեն որ Միտիւնը իրենց օգտին չափ
աշխատած է և իրենց ամենին աւելի
բազմաթիւ ընկերներէն մէկը եղած է :

Ճշմարիտ ազգասիրի զգածմամբ ին-
չունի իրեն համար ազգայինը դասու-
թեան կամ կուսակցութեանը շէր որո-
ւեր . հապա Հայը կը գիտէր միշտ և ոչ
աւելի : Ազատութեան կրնամ հաստա-
տել թէ այդ ճշմարտութիւնը սկզբունքը , զոր
այսօր , մեր դժբաղդ տարածայնութիւն
նշանէն ետք , կը տեսնամք ծաւալի և
մեր մէջ տիրանալ , իւր գլխաւոր քարո-
զիչներէն մին պիտի ճանչնայ զՄիտիւ-
նան , և խօսիցս հաստատութեան եթէ
ուրիշ փաստ չունենայի , բաւական էր
ինձ այսօր հոս իւր յիշատակը պատուե-
լու փութացողներուն տեսութիւնը : Ե-
րանի՞ թէ ինչ որ այսպէս գեղեցիկ կըս-
կըսի , և այսպիսի ազգասիրաց օրինակու-
մը կը հաստատուի , իւր կատարեալ պլո-
ղովք գիւղ ուրախացնէ , և փարատէ մեր
մէջէն բոլորովին ինչ որ այլչափ վնասա-
կար եղաւ յանցեալն :

Ազգասիրութեան ասպարէզը , եղ-
րար , միայն զիտնութեան և դատարի-
րակութեան և զգաւմանց մասը չէ . ազ-
գասիրը կը հողալ նաեւ ազգին կ'որոտ-
եալը և աղքատը , և մերոյս Միտիւնի
պարծանքը կարծես թէ իւրիւր ազգաց-
եալ պիտի երևնար՝ եթէ նաեւ 'ի ամին
արիւրար նախատակած ըլլար : Ար տես-
նայիք ոտնալ լուսնաշողի վարդապետը , որ
չողնած ու ջրանած , պաշտօնարանին
բէն և ոտիկանութեան դուռնէն կը դառ-
նայր , և կամ փութալով հեռու ուղիներ
կը քալէր , մեծամեծաց և ունեւորաց տու-
ները կերթար , ինչպէս նաեւ ստորին թա-
ղերու մէջ ազգային խնդիրներու այցե-
լութիւններ կուտայր : Առանց իմանալու
թէ ինչ է ըրածը , կը տեսնայիք թէ ըր-
նակողութիւն աշխատութեամբ կը հոգնի և
կը պարտասի . գիտցէք ուրեմն թէ իրեն
ազգասիրութեան մասնաւոր առարկայ մը
ըրած էր՝ ըրեալ ազգատը և կարօտ բան-
տարկեալ . անոնց ետեւէն կը պալաւէր ,
և կարեւոր արտօնութիւններ ստանալով
նաեւ արգիլեալ բանտից խորներ կը մըս-
նար , ինչպէս կրնան վկայել ոտիկանու-
թեան պաշտօնեայն : Ար տեսնայր և կի-
մանայր թէ ո՞վ է լընալը և օղնութեան
կարօտը , և անոնց նպատակը համար
ունենորին ողորմութիւնները կը մուրայր .
և իւր ձեռքովը զայն կը բալիւր . ազ-
գասիրի մօր ձեռքը իւր որդեկին սնուն-
դը կը յանձնէր . անոց բանտարկելոյն
հաստատուն կերակուր մը կը պատրաս-
տէր . կարօտ պարտապանին պարտքը կը
վճարէր , որովք զի իւր չքաւորութեան
յանցանքին տալիքը հաստատանալով և
բանտէն ազատելով , իւր ընտանեաց կա-
րենայ ունէր իւր աւօրեայ աշխատու-
թեամբ : Թերեւս ձեզմէ շատերուն ան-
ծանօթ ըլլայ այսպիսի գեղեցիկ դործ մը
Բայց հոս է որ աւելի կը փայլի մեր լու-
սահօղի վարդապետին գովեստը : Անու-
նը Աղեմայ և դործը զթութեան . անու-
նը դործոյն յարմար , զթածանուն վար-
դապետին կեանքը զթած սրտի օրինակ ,
և Քրիստոսեան խրատուն սպիւքս , որ
ձախէն պահել կը հրամայէր ինչ որ ա-
լովը կը դործուի : Այդ է եղբարք , ճշ-
մարիտ քահանայութիւնը , զոր Քրիստո-
սի օրէնքը կը հաստատուի . ոչ բարեւո-
նօք հաւատացելոյն միտքը ամբողջ , ոչ
անձնահաճ ճանրանքով տիրել կամ ին-
խել , ոչ սրբութեանց պատրուակին տակ
օտարութիւն նպատակաց ծառայել : Այլ
իւր աշխատեաց նպատակ հաստատել
անուր և կարօտը , մասնաւորն ալ ընդ-
հանուրն ալ , և անոնց նպատակը հա-
մար ունեցած երկնային կոյնան հաւա-
տարիմ դասուի :

Այս են Միտիւնի պարծանքները ,
ճշմարիտ քահանայի անկողնը , ազգային
յաւաքալիմութեան նախանձաւորութիւ-
նը , հնախաղական արդիւնք , նշանա-
ւոր գիտութիւն , անձանձիր աշխատան-
քը , և նոյն իսկ անոնց աշխատութեանց
մէջ մահ գտնելը . այս ամենին որ սի-
րելի ըրաւ մեզի իւր անձը , որով պատ-
կառելի է ամենեցուն իւր անունը , անոյ

անմահ պիտի մնայ իւր համբաւը : Եթէ
սրբի ժամանակի մը մէջ պարէր , թերեւ
իւր աշխատեաց համեմատ արգասիքն ալ
տեսնելով կը միտիւրաւէր , բայց և հի-
մայ իւր աշխատութիւնը պատաժուտ
երկրի վրայ ցամքելու նետուած չեն ,
այլ գեղեցիկ սերման պէս հողի տակ են ,
և կենդանի է Ստուտած , որ պիտի աճին
որ մը յուր թիւ և բեղմնաւոր : Մեզի
պարտք է հողալ որ անոնցմէ բուն մը չը
կորսուի և իւր թողած դրաւոր յիշա-
տակները և իրեն հաւաքած հայրենական
նշխարքը ամբողջաբար փոխուին ընդհա-
նուր տեղ մը և ըլլան իւր յիշատակին
կենդանի մահաբան , և իւր ազգասիր
իզձերը մշտնջենաւորելով ծառայեն յա-
րաժպի 'ի վայելս ազգասիրաց և 'ի խթան
աշխատասիրաց : Արորը Հայաստան իւր
հայրենական մեծապարծեալ խոզարկելու
բարեգէտ պիտի ընենայ , պիտի օրոնէ
այն ատեն Միտիւնը , և այլ չպիտի
գտնայ . գտնայ գոնէ անոր աշխատու-
թեանց ձեռնադրութիւնը . բայց աւելի
ևս կուզէի որ գտնայ այնպիսիներ , որոնք
իրեն միտիւրաւութիւն մի ըլլան իւրեանց
կարողութեամբ և բարեյօժար փութովք
Առաջն ազգային թիւ , ազգասիր անուա-
նիլ , և ազգասիրին յիշատակը պատ-
ուել , անոր օրինակին նմանեցնել , անոր
սկզբունքը ունեցնել , անոր աշխատանաց
հետեւեցնել , անոր արդեանքը նախանձա-
ւոր եղնք : Ազգասիրը որք եղեն , հրահան-
ներ վրայ իրենց յաւիտենական հանգիս-
տէն , և խաղաղ անոնց ոսկերքը իրենց
փառաց շիրմին մէջ : Ազգասիրը որք պի-
տի գտն , օրհնեն ձեր անունը , ինչպէս մեզ
կ'օրհնեմք այսօր բազմապիւն Միտիւն
Հօր Աղեմայ վարդապետի անունը . պատ-
ուեն ձեր յիշատակն ալ՝ ինչպէս կը պատ-
ուենք այսօր ազգասիրի մը յիշատակը

Ա.Զ.Դ

Մէլիուրեան երկուս վարժարանի ու-
սանդաց տարեկան հարցաքննութիւնը
յառաջիկայ երկուշաբթի յուլիս 25 ըս-
կըսեալ պիտի տեսն մինչ յուլիս 15 , ըստ
ցուցակի դասախօսութեանց վարժարա-
նիս :

Բ. Պ. Ուր. օրեր , Հայերէն , Թուա-
բանութիւն , Ազգ. և Բնագ. պատմու-
թիւն , Աշխարհագրութիւն , Գաղափ. և
Աստիւքործ :

Գ. Ուր. Ֆրանսերէն , Անգլերէն (մի-
այն Գ. օրեր) , Գեղարքութիւն , Մարմ-
նամարզ :

Դ. Շ. Տաճկերէն , Անգլերէն (մի-
այն Շ. օրեր) , Գծագրութիւն :

Ե. Բ. Երկրաչափութիւն , Գրահա-
շիւ , Տոմարաւարտութիւն , Տիեզերագրու-
թիւն , Բնագիտութիւն :

Զ. Ե. Շ. Արօնք և Բարոյական :
Ուստի կը խնդրուի որ ուսմանց բա-
րեկամ մեծարդոյ ազգայինը և ուսում-
նասէր ծնողք բարեհաճին պատուել այն
հարցաքննութիւն իրենց ներկայութեամբ , 'ի
պատիւ յառաջիկայ վարժարանի աշակերտաց
և 'ի քաջալեր վարժարանիս :

28 յունիս 1878 Տէր և Տնօրէն
Կ. Պոլիս վարժարանիս
Հիւար-Տիպի Միւրթ. Ս. Մեղիւրեան

Ե.Զ.Դ

Հրաւեր առ համայն բաժանորդ-
և պաշտօնեայն կարօտեաց Օժան-
գակ ընկերութեան , որ բարեհաճին
ներկայ գտնուի յառաջիկայ կիրա-
կէ յուլիս 2 կէս օրէն վերջը ճիշտ
ժամը 7 ին , Ղալաթա , Ս. Լուսաւո-
րիչ եկեղեցւոյ նորակառուց վարժա-
րանին մէջ Մատենադարանի քով
սենեակը , ընկերութեան ժողովա-
տեղին :

Իսկու ,
Վեյտմանայ համարատուութիւն
և ընդարձակ տեղեկութիւն դոր-
ծաւորութեանց ընկերութեան , 'ի
հաստատութեան մինչև յայտմար :

26 յունիս 1878 'ի գլխաւոր կարօտեաց
Ղալաթա Օժանգ. ընկեր .
Ատենադպիր
Կ. Տ. Թեղեան

9,11,13,15,17,19,21,23,25,27,29,31,33,35,37,39,41,43,45,47,49,51,53,55,57,59,61,63,65,67,69,71,73,75,77,79,81,83,85,87,89,91,93,95,97,99,101,103,105,107,109,111,113,115,117,119,121,123,125,127,129,131,133,135,137,139,141,143,145,147,149,151,153,155,157,159,161,163,165,167,169,171,173,175,177,179,181,183,185,187,189,191,193,195,197,199,201,203,205,207,209,211,213,215,217,219,221,223,225,227,229,231,233,235,237,239,241,243,245,247,249,251,253,255,257,259,261,263,265,267,269,271,273,275,277,279,281,283,285,287,289,291,293,295,297,299,301,303,305,307,309,311,313,315,317,319,321,323,325,327,329,331,333,335,337,339,341,343,345,347,349,351,353,355,357,359,361,363,365,367,369,371,373,375,377,379,381,383,385,387,389,391,393,395,397,399,401,403,405,407,409,411,413,415,417,419,421,423,425,427,429,431,433,435,437,439,441,443,445,447,449,451,453,455,457,459,461,463,465,467,469,471,473,475,477,479,481,483,485,487,489,491,493,495,497,499,501,503,505,507,509,511,513,515,517,519,521,523,525,527,529,531,533,535,537,539,541,543,545,547,549,551,553,555,557,559,561,563,565,567,569,571,573,575,577,579,581,583,585,587,589,591,593,595,597,599,601,603,605,607,609,611,613,615,617,619,621,623,625,627,629,631,633,635,637,639,641,643,645,647,649,651,653,655,657,659,661,663,665,667,669,671,673,675,677,679,681,683,685,687,689,691,693,695,697,699,701,703,705,707,709,711,713,715,717,719,721,723,725,727,729,731,733,735,737,739,741,743,745,747,749,751,753,755,757,759,761,763,765,767,769,771,773,775,777,779,781,783,785,787,789,791,793,795,797,799,801,803,805,807,809,811,813,815,817,819,821,823,825,827,829,831,833,835,837,839,841,843,845,847,849,851,853,855,857,859,861,863,865,867,869,871,873,875,877,879,881,883,885,887,889,891,893,895,897,899,901,903,905,907,909,911,913,915,917,919,921,923,925,927,929,931,933,935,937,939,941,943,945,947,949,951,953,955,957,959,961,963,965,967,969,971,973,975,977,979,981,983,985,987,989,991,993,995,997,999,1001,1003,1005,1007,1009,1011,1013,1015,1017,1019,1021,1023,1025,1027,1029,1031,1033,1035,1037,1039,1041,1043,1045,1047,1049,1051,1053,1055,1057,1059,1061,1063,1065,1067,1069,1071,1073,1075,1077,1079,1081,1083,1085,1087,1089,1091,1093,1095,1097,1099,1101,1103,1105,1107,1109,1111,1113,1115,1117,1119,1121,1123,1125,1127,1129,1131,1133,1135,1137,1139,1141,1143,1145,1147,1149,1151,1153,1155,1157,1159,1161,1163,1165,1167,1169,1171,1173,1175,1177,1179,1181,1183,1185,1187,1189,1191,1193,1195,1197,1199,1201,1203,1205,1207,1209,1211,1213,1215,1217,1219,1221,1223,1225,1227,1229,1231,1233,1235,1237,1239,1241,1243,1245,1247,1249,1251,1253,1255,1257,1259,1261,1263,1265,1267,1269,1271,1273,1275,1277,1279,1281,1283,1285,1287,1289,1291,1293,1295,1297,1299,1301,1303,1305,1307,1309,1311,1313,1315,1317,1319,1321,1323,1325,1327,1329,1331,1333,1335,1337,1339,1341,1343,1345,1347,1349,1351,1353,1355,1357,1359,1361,1363,1365,1367,1369,1371,1373,1375,1377,1379,1381,1383,1385,1387,1389,1391,1393,1395,1397,1399,1401,1403,1405,1407,1409,1411,1413,1415,1417,1419,1421,1423,1425,1427,1429,1431,1433,1435,1437,1439,1441,1443,1445,1447,1449,1451,1453,1455,1457,1459,1461,1463,1465,1467,1469,1471,1473,1475,1477,1479,1481,1483,1485,1487,1489,1491,1493,1495,1497,1499,1501,1503,1505,1507,1509,1511,1513,1515,1517,1519,1521,1523,1525,1527,1529,1531,1533,1535,1537,1539,1541,1543,1545,1547,1549,1551,1553,1555,1557,1559,1561,1563,1565,1567,1569,1571,1573,1575,1577,1579,1581,1583,1585,1587,1589,1591,1593,1595,1597,1599,1601,1603,1605,1607,1609,1611,1613,1615,1617,1619,1621,1623,1625,1627,1629,1631,1633,1635,1637,1639,1641,1643,1645,1647,1649,1651,1653,1655,1657,1659,1661,1663,1665,1667,1669,1671,1673,1675,1677,1679,1681,1683,1685,1687,1689,1691,1693,1695,1697,1699,1701,1703,1705,1707,1709,1711,1713,1715,1717,1719,1721,1723,1725,1727,1729,1731,1733,1735,1737,1739,1741,1743,1745,1747,1749,1751,1753,1755,1757,1759,1761,1763,1765,1767,1769,1771,1773,1775,1777,1779,1781,1783,1785,1787,1789,1791,1793,1795,1797,1799,1801,1803,1805,1807,1809,1811,1813,1815,1817,1819,1821,1823,1825,1827,1829,1831,1833,1835,1837,1839,1841,1843,1845,1847,1849,1851,1853,1855,1857,1859,1861,18